

Ogólnopolska konferencja naukowa „Z dziejów książki i prasy. Przegląd badań za lata 2007–2010”, Bydgoszcz 12 maja 2010 roku

W dniu 12 maja 2010 roku w Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego w Bydgoszczy odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Z dziejów książki i prasy. Przegląd badań za lata 2007–2010*, zorganizowana przez Katedrę Informacji Naukowej i Bibliologii oraz Bibliotekę Główną Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Celem konferencji była wymiana doświadczeń, a przede wszystkim prezentacja wyników badań nad dawną książką i prasą.

W konferencji udział wzięli przedstawiciele następujących ośrodków: Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Katedry Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Instytutu Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Muzeum Drukarstwa Warszawskiego, Biblioteki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Biblioteki Medycznej w Bydgoszczy. Uczestników powitały władze Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz kierownik Katedry Informacji Naukowej i Bibliologii UKW.

Obrady rozpoczął dr Dariusz Spychała, przedstawiając referat na temat powstania i rozwoju biblioteki założonej w Aleksandrii przez Orygenesusa, a przeniesionej następnie do Cezarei Palestyńskiej, gdzie niemałe zasługi dla dalszego jej rozwoju wnieśli Pamfil i Euzebiusz.

Kierownik Katedry Informacji Naukowej i Bibliologii UKW ks. prof. dr hab. Zdzisław Kropidłowski zapoznał słuchaczy z przechowywaną w Bibliotece PAN w Gdańsku rękopiśmienną księgą bractwa czeladników bułkarzy i ciastkarzy. W swoim wystąpieniu skoncentrował się na herbach cechowych oraz na zawartych w dziele zapiskach, informujących o sytuacji społeczno-politycznej w Gdańsku i w Rzeczypospolitej w latach 1724–1768.

Z kolei mgr Łukasz Żywulski przedstawił stan badań nad kolekcją starodruków, pochodzących z biblioteki parafialnej wiejskiego kościoła w Galinach (obecne województwo warmińsko-mazurskie). W księżnicy tej, założonej w 1336 roku, znajdowały się bowiem liczne starodruki w liczbie około 1000, które obecnie możemy podziwiać w zbiorach Muzeum im. W. Kętrzyńskiego oraz w Bibliotece UMK.

Po krótkiej przerwie głos zabrała dr Izabela Krasieńska, która w swoim referacie poruszyła zagadnienia związane z powstaniem i funkcjonowaniem na terenie Królestwa Polskiego w latach 1864–1915 licznych bibliotek rosyjskich (gubernialnych publicznych, resursowych, ludowych). Autorka omówiła uwarunkowania prawne związane z ich zakładaniem i funkcjonowaniem, księgozbiory, warunki lokalowe, bibliotekarzy i czytelników.

Autorką następnego wystąpienia była dr Bernadeta Iwańska-Cieślik, która zapoznała uczestników obrad z księgozbiorem biskupa sufragana Karola Ludwika Pollnera (1825–1887) w świetle spisu sporządzonego po jego śmierci. Dzięki zachowanemu inwentarzowi wykazała, że zbiory tego duchownego liczyły 193 pozycje w 294 woluminach, a obecnie przechowywane są w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. W księgozbiorze Pollnera dominowały książki w języku polskim oraz łacińskim, choć zdarzały się również dzieła w języku francuskim i niemieckim. Większość publikacji wyprodukowały oficyny polskie (Kraków, Warszawa, Wilno, Poznań), z zagranicznych zaś najczęściej reprezentowane były oficyny z Paryża, Rzymu, Wiednia i Lipska. W księgozbiorze przeważały dzieła z zakresu prawa kanonicznego oraz prace kaznodziejskie, wykorzystywane przez ks. Pollnera w codziennych obowiązkach kapłańskich i duszpasterskich.

Kolejna prelegentka dr Monika Olczak-Kardas przedstawiła sposoby realizacji przez spółkę wydawniczą Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych swojego podstawowego zadania, a więc dostarczania nauczycielom niezbędnych pomocy naukowych. Referentka poruszyła m.in. zagadnienia związane z liczbą wydawanych przez spółkę tytułów w poszczególnych latach jej istnienia, tematyką publikacji czy twórcami dzieł.

Prof. dr hab. Ryszard Nowicki w swoim wystąpieniu omówił etapy rozwoju kulturalnego Bydgoszczy przez pryzmat kultury książki. Prelegent przedstawił kolejno powstanie i rozwój bibliotek urzędowych, parafialnych i klasztornych w średniowieczu. Z kolei R. Nowicki przybliżył działalność funkcjonującej w mieście w okresie zaborów drukarni, a w końcu przedstawił powstanie i działalność bibliotek państwowych i wydawnictw funkcjonujących w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Przypomniął również, że w czasie II wojny światowej nastąpiła germanizacja miasta, a po jej zakończeniu życie kulturalne poddano kontroli państwa komunistycznego.

Autorka kolejnego referatu dr Wanda A. Ciszewska przedstawiła obraz ruchu wydawniczego na terenie województwa pomorskiego (bydgoskiego) w okresie formowania się podstaw władzy ludowej, a więc po 1945 roku. Ukazała powstanie spółdzielni wydawniczo-księgarskich we Włocławku, Brodnicy, Inowrocławiu, Rypinie, Nakle oraz wydawnictw kościelnych, m.in. w Pelplinie. Następnie zwróciła uwagę na proces likwidacji prywatnych wydawnictw i drukarni oraz znaczne ograniczenie roli wydawnictw kościelnych. W wystąpieniu dr Ciszewskiej nie za-

brakło też omówienia roli cenzury i aparatu bezpieczeństwa w procesie likwidacji i nadzoru firm drukarsko-wydawniczych.

Po przerwie obiadowej głos zabrała dr Elżbieta Pokorzyńska z Muzeum Drukarstwa Warszawskiego, która w swoim wystąpieniu ukazała przemiany metod drukarstwa w latach 1450–1800. Autorka skoncentrowała się głównie na przedstawieniach ikonograficznych, które pozwalają nam obecnie bliżej poznać sposoby pracy drukarzy ery druku ręcznego.

Kolejna prelegentka prof. dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk zaprezentowała dorobek naukowy pracowników Instytutu Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach za lata 2007–2010. Podkreśliła, że prowadzone badania od początku powstania Instytutu koncentrowały się na trzech grupach zagadnień: bibliologii, prasoznawstwa i dziennikarstwa, co związane było (i nadal jest) z zainteresowaniami pracowników i ich wykształceniem. Wśród pracowników IBiD dominują bowiem: historycy, bibliolodzy, prasoznawcy i literaturoznawcy, którzy podczas comiesięcznych seminariów naukowych przedstawiają kolejne etapy swoich dokonań. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk omówiła ponadto formy współpracy międzynarodowej i międzyuczelnianej kadry naukowo-dydaktycznej Instytutu oraz przedstawiła ostatnio realizowane tematy badawcze, uwieńczone stosownymi publikacjami o charakterze zwartym.

Wystąpienie mgr Magdaleny Żmijkowskiej dotyczyło powstania i funkcjonowania magazynu „Panorama Północy”, który stanowił w latach 1957–1961 niezwykle przykładowy przykład istnienia niezależnego pisma w realiach PRL. Autorka uwydatniła rolę H. Świącickiego i R. Koguckiego oraz „Stowarzyszenia Pojezierze” w powstaniu tego tygodnika. Podkreśliła ponadto utrzymywanie związków z emigracją przez redakcję pisma.

Dr Kazimierz Adamczyk z Katedry Informacji Naukowej i Bibliologii UKW przedstawił natomiast losy Bydgoskiego Antykwariatu Naukowego, jego zmiany lokalowe i fachowość pracowników, jak również podkreślił znaczenie organizowanych przez antykwariat aukcji dla powiększania zasobów bibliotek Warszawy, Torunia, Krakowa i Bydgoszczy.

Mgr Monika Kubiak, pracownik Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Medycznej w Bydgoszczy, omówiła zasadność dalszego istnienia czasopism studenckich i uczelnianych. Zaprezentowała bliżej czasopisma wydawane przez uczelnie medyczne z Białegostoku, Bydgoszczy, Gdańska, Katowic, Krakowa i Warszawy.

Ostatnia prelegentka dr Katarzyna Wodniak zajęła się przyczynami napisania przez E. Orzeszkową powieści „Marta”. Zwróciła uwagę, że zawiera w sobie podstawowe cechy doktryny pozytywistycznej, a w szczególności dydaktyzm. Ukażała znaczenie tego utworu dla rozwoju europejskiego i polskiego feminizmu. Na koniec omówiła wyniki niezwykle interesującej ankiety na temat recepcji tej książki wśród studentek, które – jak wykazały badania – nadal chętnie ją czytają, a zawarte w niej problemy są dla nich wciąż aktualne i istotne.

W przerwach oraz po zakończeniu obrad toczyły się dyskusje nad kondycją i przyszłością badań naukowych w zakresie księgoznawstwa i prasoznawstwa. Obrady podsumował ks. prof. dr hab. Zdzisław Kropidłowski, który wyraził nadzieję, że konferencja ta stanie się dobrą wizytówką tego typu spotkań naukowych, gdyż w opinii wszystkich uczestników należała do udanych, a odbywała się w kameralnym gronie i miłej atmosferze.

Izabela Krasieńska